

**Johan
Dreesen**

teammanager

**Caroline
Seuren**

persoonlijk begeleider i.o.

Een andere aanpak in de langdurige ggz

Meer zelfregie, minder regeltjes

Zelf de kleur op de muur van je kamer kunnen kiezen, je eigen voordeur en een toilet helemaal voor jezelf. Voor bijna iedereen is dit de normaalste zaak van de wereld. Niet voor de meeste bewoners binnen de langdurige geestelijke gezondheidszorg (ggz). Zij delen, soms al decennialang, alle voorzieningen en hebben vaak weinig invloed op zorg die zij ontvangen. LEVANTOgroep in Maastricht kiest voor een compleet andere aanpak.

In het kader van 'Radicale vernieuwing' maakten zij met een grote groep bewoners een frisse start. Daarbij voeren meer zelfregie en minder regels de boventoon.

tekst Jelly Tjeerdsma | foto's Ron Rutten

"Goedemorgen", roept persoonlijk begeleider Caroline Seuren (46) naar een bewoner die net de gezamenlijke woonkamer van de Peymeestersdreef komt binnenlopen. Het is er op de vroege ochtend al gezellig druk. Terwijl de zon voorzichtig opkomt, wordt er door een bewoner koffie uitgedeeld in de keuken. Op de bank zitten twee andere bewoners naar een nieuwsuitzending te kijken, terwijl verderop een krant wordt gelezen aan tafel. De serene sfeer overheerst.

Eind 2022 verhuisde de huidige groep van vierentwintig bewoners gezamenlijk naar een nieuw pand aan de Peymeestersdreef in Maastricht, midden in de naoorlogse woonwijk Belfort. Daar kregen ze elk een studio met

eigen voorzieningen. Hiervoor woonden ze op verschillende andere ggz-woonlocaties van LEVANTOgroep en moesten ze alles delen. Hun psychiatrische achtergrond is divers en varieert onder andere van borderline, schizofrenie tot bipolaire stoornissen. "Voor de verhuizing hebben we een hele waslijst aan vragen aan alle toekomstige bewoners gesteld", aldus Caroline. "Vragen als: 'Naast wie wil je wel en liever niet wonen? Welke kleur vloer wil je? Welke meubels wil je meenemen? Wil je ochtend- of avondzon?' En daarna zijn we samen de puzzel gaan leggen en hebben we soms de leukste combinaties bij elkaar gekregen," glimlacht ze. →

Marco

bewoner Peymeestersdreef

THE BATMAN

in memory
OMA
MAOET

173

De mens staat centraal en alle regeltjes, protocollen en gewoonten verdwijnen meer naar de achtergrond

PROEFTUIN

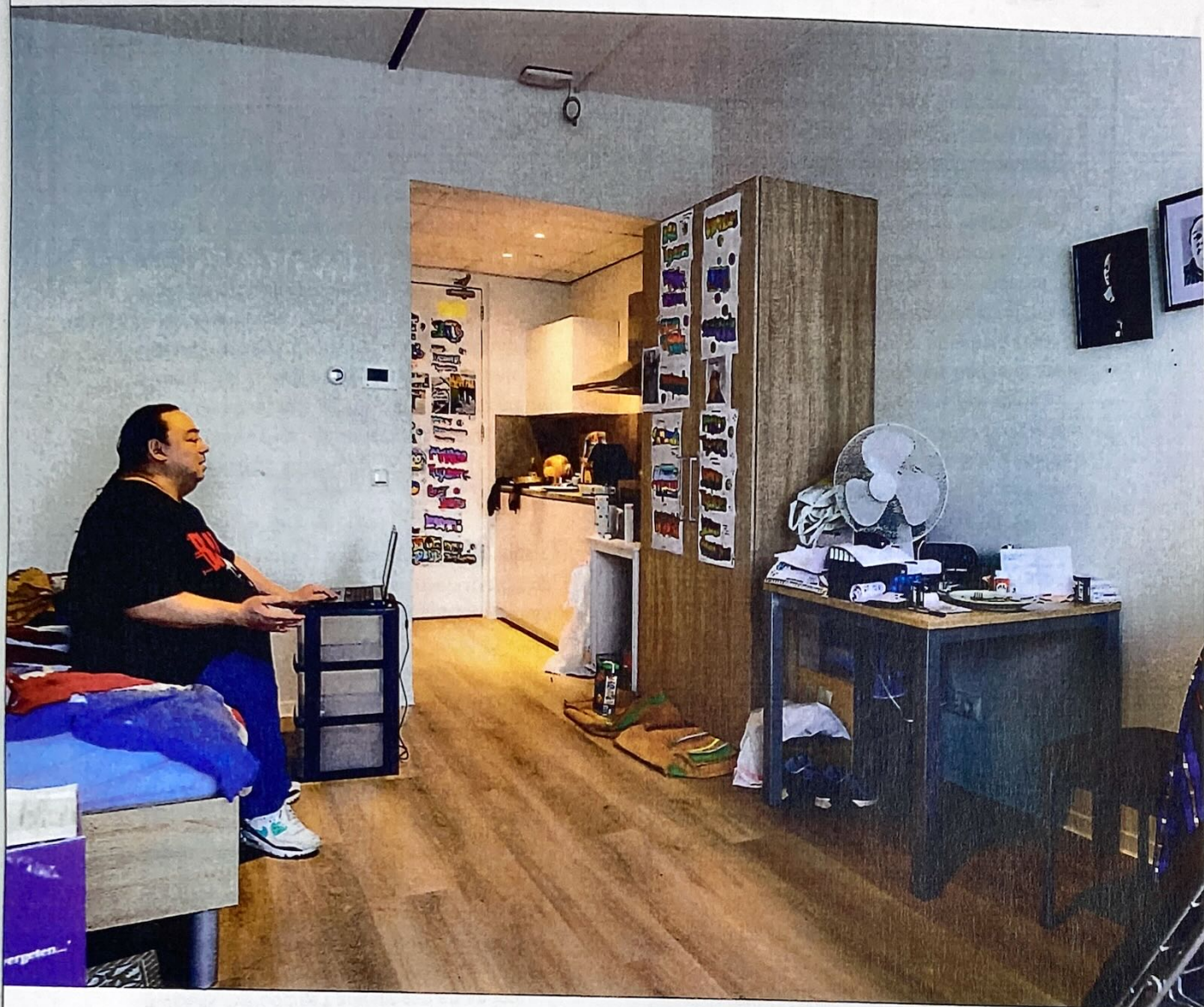
De verhuizing betekende volgens teammanager Johan Dreesen (57) een frisse start. Zowel voor de bewoners als alle zorgprofessionals. Het markeerde een nieuwe aanpak, die gebaseerd is op 'Radical vernieuwing langdurige ggz, van regels naar relaties.' Dit is een landelijk netwerk van zorgorganisaties, waar ook LEVANTOgroep deel van uit maakt. Het netwerk stimuleert instellingen te zoeken naar manieren om zorg en hulp te verbeteren, om regedruk te verminderen en om waardevol leven mogelijk te maken. Kort gezegd: de mens staat centraal en alle regeltjes, protocollen en gewoonten verdwijnen meer naar de achtergrond. Johan: "Een paar jaar geleden kwamen we als organisatie in contact met 'Radical vernieuwing' en de uitgangspunten van dit netwerk spraken ons meteen aan. We besloten uiteindelijk dat we het eerst op één nieuwe locatie wilden proberen, zodat we na een verhuizing meteen de nieuwe aanpak hieraan konden koppelen." Deze proeftuin werd dus de Peymeestersdreef. "Met een compleet nieuwe plek kun je makkelijker een nieuwe jas aandoen wat betreft de werkwijze en tegelijkertijd een aantal oude dingen achterlaten", vertelt hij verder. "Het teveel willen betuttelen bijvoorbeeld. Maar ook een stukje hospitalisatie, bij zowel medewerkers als bewoners. Hospitalisatie is het fenomeen van gewoontes die ontwikkeld worden binnen een kleine groep mensen. Denk maar eens aan alle regeltjes die wij verzinnen als hulpverleners, omdat wij denken dat dat nodig is. Bijvoorbeeld rond de medicatierondes. Daar staat dan een groepje bewoners op een rijtje te wachten tot ze hun pillen krijgen. Dat wordt een vastgebakken gewoonte, een soort verplichting. Vanuit het gedachtegoed van de

radicale vernieuwing is het voor ons als zorgprofessionals één van de belangrijkste taken om de bewoners zo veel mogelijk mens te laten zijn. Op de manier zoals hij of zij dat wil en kan en door minder de nadruk op ziekte te leggen. Door hen, binnen de grenzen, zelf zoveel mogelijk verantwoordelijkheid te geven. Bijvoorbeeld juist over hun eigen medicatie. De meesten wonen al zo lang begeleid. Zij kennen echt de dagelijkse routine wel."

GELIJKWAARDIGHEID

"Die zelfregie begint verder al met simpele dingen, zoals het kiezen van een vloer voor je studio", legt Johan uit. "Maar ook de bewonersvergaderingen, voor en door de bewoners zelf, dragen daaraan bij. Een ander voorbeeld: vroeger vergaderden we als team over een plan en dan werd dat daarna gewoon uitgevoerd. Nu gaan we eerst in gesprek met bewoners. 'Wat vinden jullie ervan als we dit doen? Hoe zien jullie dat?' Als zij niet akkoord gaan, dan denken we er samen verder over na. Of het überhaupt wel zinvol is of dat we het wellicht op een andere manier moeten oplossen of aanpakken. We doen het als zorgprofessionals en bewoners nu samen, op basis van gelijkwaardigheid. Wij stellen onszelf voortdurend de vraag: 'Is dit nu goede zorg en is dit wat die bewoner graag wil en nodig heeft?' En we bewaken de ruimte tussen verwaarlozing enerzijds en betutteling anderzijds. We proberen zoveel mogelijk eigenaarschap bij de bewoner te laten. Maar dat wanneer het echt niet anders kan – het zijn uiteindelijk wel mensen met een jarenlange forse ggz-problematiek – je het als begeleider overneemt. Dit gebeurt dan op basis van vertrouwen en vanuit de relatie. En niet vanuit regels en kaders." →

SAMEN MET DE BEWONERS

Het gebouw aan de Peymeestersdreef bestaat uit twee woonlagen. Het ligt in een rustige buurt, vlakbij een winkelcentrum. Een lange gang met voordeuren vormt de bovenste etage. In één van deze studio's woont Marco. Trots opent hij de deur om een rondleiding te geven. Het is een knusse ruimte met onder andere een keukentje, badkamer, enkele kasten, een bankstel en verderop een bed. Foto's van Marco met familie en begeleiders, Boeddhabeeldjes en schilderijen fleuren het geheel op. Maar wat echt in het oog springt zijn toch wel de vele bontgekleurde graffitiletters. Die heeft hij zelf gemaakt en hangen door de hele studio. Hij vertelt dat de verhuizing naar de Peymeestersdreef een positieve invloed heeft op zijn leven. Marco: "Hiervoor kwam ik nauwelijks buiten. Ik zat vaak maar wat op mijn kamer en voelde mij soms een soort kluisenaar. Nu is dat anders. Zo heb ik sinds een tijdje een elektrische fiets en maak ik regelmatig even een rondje door de buurt. Ook

gaan Caroline en ik vaak wandelen en dat is heel fijn. Ik ben veel meer in beweging dan vroeger." Hij klopt even op zijn buik en zegt lachend tegen Caroline: "Dat is maar goed ook, want er mogen best wat kilo's af."

"We proberen onze bewoners steeds beter te leren kennen; door bijvoorbeeld samen leuke dingen te ondernemen", vertelt Johan. "Door, zoals met Marco, dagelijks een stukje te gaan wandelen. Of door met iemand die heel erg van films houdt naar de bioscoop te gaan. Maar ook door samen een bezoekje te brengen aan het graf van een familielid. Zo raak je op een andere manier met elkaar in gesprek en kom je er achter wat voor leven mensen hebben geleid. Waar komen ze vandaan? Hebben ze familie of andere mensen in hun naaste omgeving waar ze nog een band mee hebben? Waar zouden ze nog eens naar toe willen? Dat zijn belangrijke dingen."

'Een gelukkige medewerker zorgt voor een gelukkige bewoner'

Johan Dreesen

REGELS, REGELS, REGELS...

"Voor ons betekent kwaliteit van zorg vooral dat je als cliënt binnen een ggz-instelling gewoon mens mag zijn. En niet dat je als medewerker op een werkdag zoveel mogelijk lijstjes afvinkt", zegt Johan. Toch ontkomen ook de zorgprofessionals van de Peymeestersdreef niet aan de bekende regeldruk in de zorg. "Wij moeten natuurlijk voldoen aan de regels van onder andere de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). En ook wij krijgen externe audits. Om toch meer op persoonlijk vlak tijd te kunnen doorbrengen met onze bewoners, proberen we zoveel mogelijk overbodige handelingen en andere 'regeltjes' te schrappen. Dat lukt vrij aardig. Zo draaien we geen lijst meer uit met medicatietijdstippen, want dat is eigenlijk een onnodige handeling die toch steeds tijd kost. Waarom zou je het dan blijven doen?" Johan ziet een duidelijke taak voor de overheden, ministeries en de zorginspectie. "Uiteindelijk zijn we nu meer tijd aan het investeren in het verantwoorden van de geleverde zorg, dan dat we daadwerkelijk zorg leveren. Dat moet veranderen. Waarom gaan we niet nóg meer naar die bewoner zelf luisteren en kijken hoe hij of zij de zorg ervaart? En veel minder kijken naar of iets wel is ingevuld in het dossier. Daar komt het nu vaak heel letterlijk op neer, bij bijvoorbeeld zo'n audit. Daarin hebben we nog een lange weg te gaan."

HOOPGEVENDE SIGNALLEN

Johan: "Wat we van bewoners vaak terug horen, is hoe tevreden ze eigenlijk zijn met deze nieuwe situatie. Dat ze zich gezien en gerespecteerd voelen. Maar ook de vrijheid krijgen om keuzes te kunnen maken, hoewel ze dat tegelijkertijd soms best moeilijk kunnen vinden. Als er twintig jaar lang voor jou gedacht en gekozen is, dan ben je verleerd om zelf tot een beslissing te komen. In het begin was het dan bijvoorbeeld: 'Nee kies jij maar, het maakt mij niet uit.' Je merkt dat dit een proces is waar mensen echt aan moeten wennen."

Caroline: "Ik denk ook dat de studio's heel veel hebben gedaan. Vooral voor de mensen die eerst alleen een kamer hadden en geen eigen toilet, douche of keuken waar ze iets kunnen maken. Voor elke kop koffie moesten zij naar beneden. Ik denk dat een eigen woonruimte, een eigen plekje, al een ontzettend verschil maakt."

Niet alleen de bewoners zijn blij met de nieuwe aanpak. Uit een recent onderzoek binnen LEVANTOgroep blijkt dat de zorgprofessionals van locatie Peymeestersdreef hoge rapportcijfers geven aan onder andere hun werkplezier. Johan: "Dat zijn allemaal hele hoopgevende signalen. Dat deze aanpak werkt en dat het echt effect heeft. Niet alleen voor de cliënten maar ook voor de zorgprofessional. Dat is een van onze uitgangspunten geweest, toen we hiermee begonnen zijn. Dat het niet alleen enkel op de bewoner gericht moest zijn, maar op de medewerkers, naasten en zelfs de buurt. Het ene versterkt het andere. Een gelukkige medewerker zorgt voor een gelukkige bewoner. Want er is warmer contact, een aangename bejegening en een veel hogere betrokkenheid. Er ontstaat sneller de neiging om samen iets te ondernemen, om dingen te gaan doen waar je gelukkig van wordt."

WEDERZIJD'S VERTROUWEN

Een ander positief effect is volgens Johan dat sinds de verhuizing het aantal agressie meldingen fors is teruggelopen: "Vóór de nieuwe aanpak waren er zo'n vijftientig tot dertig agressie-gerelateerde incidenten per jaar binnen dezelfde groep mensen. Nu heb ik in anderhalf jaar tijd één melding gehad. Vertrouwen is hierin een heel belangrijk component. Als mensen wederzijds vertrouwen hebben, dan is er meer wederzijdse openheid. Meer openheid zorgt er weer voor dat, als mensen vastlopen of in een conflictsituatie terecht komen met anderen, ze dingen makkelijker bespreekbaar kunnen maken. Dan kun je als zorgprofessional veel preventiever werken. Je kan de situatie eerder tot rust brengen en spanningen wegnemen, omdat je al weet wat er speelt. Vervolgens kun je dan samen gaan zoeken naar een oplossing." →

"Een andere interactie die we vroeger niet hadden, is dat bewoners elkaar nu in een bewoners-overleg rechtstreeks op dingen aanspreken. Dat gaat vaak op een hele goede, correcte manier. De eigen studio's spelen hierin wederom een grote rol. In de oude situatie moesten drië of vier mensen samen een toilet en een douche delen. Dat leidde regelmatig tot conflicten. Nu heeft iedereen zijn eigen plek, waar ze zich mogen terugtrekken en even de rust kunnen opzoeken."

TRENDSETTER PEYMEESTERSDREEF

De Peymeestersdreef is nog maar het begin van de 'revolutie' binnen LEVANTOgroep. "Deze locatie was de trendsetter", lacht Johan. "Maar sinds begin dit jaar rollen we de ideeën steeds verder uit binnen onze organisatie. We doen dit op verschillende locaties binnen het cluster 'wonen', omdat we denken dat deze manier van werken en aanpak daarvoor het meest geschikt is en het op deze plekken het makkelijkst geïmplementeerd kan worden. Zo verhuist een andere groep half april naar een nieuwe locatie en daar is een start gemaakt volgens dezelfde principes."

Ondertussen zit LEVANTOgroep ook op andere vlakken niet stil. Zo krijgen ze veel aanvragen van andere zorginstellingen, die met hen in gesprek willen over hun invulling van de radicale vernieuwing. Daarnaast zitten ze aan tafel bij het ministerie van VWS om onder meer de onnodige regeldruk in de zorg bespreekbaar te maken. Johan: "Ik hoop voor de toekomst dat deze groep mensen zichtbaarder wordt, dat er meer acceptatie vanuit de maatschappij voor hen komt en dat we daar op deze manier als organisatie een steentje aan kunnen bijdragen. En dat deze beweging anderen motiveert om ook dit mooie werk te gaan doen."

Film

Documentairemaker Anna Stienstra maakt de film *De Mens als Fundament* over het leven van de bewoners en zorgprofessionals van de Peymeestersdreef. Wil je de trailer bekijken? Scan dan de QR-code.